

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 378.1:378.3

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ
Ганна Романова, доктор педагогічних наук, завідувач лабораторії технологій професійного навчання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ
Наталія Примаченко, кандидат педагогічних наук,
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлюються структура та концепції готовності викладачів до проектування навчальних технологій. В сучасних умовах у навчальному процесі необхідний синтез знань, що включає науку, культуру, знання, вихованість, інтелігентність, духовні аспекти, стабільність і доцільність педагогічних дій та здібностей, професійно значущі властивості та якості особистості.

Ключові слова: майбутній педагог, професійна діяльність, навички, уміння, навчальні технології.
Літ. 22.

Александр Шпак, доктор педагогических наук, профессор
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев
Анна Романова, доктор педагогических наук, заведующий лабораторией технологий профессионального обучения
Институт профессионально-технического образования НАПН Украины, г. Киев
Наталья Примаченко, кандидат педагогических наук,
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

СТРУКТУРА И УРОВНИ ГОТОВНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ УЧЕБНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье освещаются структура и концепции готовности преподавателей к проектированию учебных технологий. В современных условиях в учебном процессе необходим синтез знаний включающий науку, культуру, знания, воспитанность, интеллигентность, духовные аспекты, стабильность и целесообразность педагогических действий и способностей, профессионально значимые свойства и качества личности.

Ключевые слова: будущий педагог, профессиональная деятельность, навыки, умения, учебные технологии.

Olexander Shpak, Ph.D. (Pedagogy), Prof. National Pedagogical University by M. Drahomanov, Kyiv
Hanna Romanova, Ph.D. (Pedagogy), Head of Laboratory of Technologies of Vocational Education
Institute of Vocational Education NAPS of Ukraine, Kyiv
Natalia Prymachenko, Ph.D. (Pedagogy)
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

THE STRUCTURE AND LEVELS OF READINESS OF TEACHERS TO DESIGNING THE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

The article deals with the structure and conception of teachers' readiness to designing of educational technologies. In the current conditions in the education process the necessary synthesis of knowledge including science, culture, knowledge, bringing up, intellectuality, spiritual aspects, stability and advisability of pedagogical activity and skills, professional significant qualities of a personality.

Keywords: future teacher, professional activity, skills, abilities, educational technologies.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Спрямованість нашого дослідження на підготовку викладачів економічних ВНЗ до проектування навчальних технологій зумовила постановку проблеми формування їхньої готовності до такої діяльності.

Як відомо, існують різні підходи до розуміння суттєвих особливостей готовності до діяльності. У своєму дослідженні ми спираємося на аналіз підходів щодо визначення змісту й структури психологічної готовності до діяльності, здійснений Л.О. Савенковою¹.

¹Савенкова Л.О. Тренінг як засіб формування психолого-педагогічної компетентності викладачів: [текст]. / Л.О. Савенкова, Г.М. Романова // Тренінгові технології як засіб формування знанневих та практичних компетенцій: досвід факультетів і кафедр: зб. матеріалів наук.-метод. конф. 3 – 4 лютого 2009 р., у 2 т. – Т. 1. – К.: КНЕУ, 2009. – С. 154 – 163. – С. 35 – 39.

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Таким чином завданнями готовність викладачів до проектування навчальних технологій розглядатиметься у контексті особистісного підходу, тому з метою обґрунтування поняття та структури готовності викладачів ВЕНЗ до ПНТ розглянемо відповідні науково-теоретичні концепції готовності до професійно-педагогічної діяльності.

Так, М.І. Дьяченко і Л.А. Кандибович до структури готовності до різних видів діяльності включають такі компоненти, як “позитивне ставлення до діяльності; адекватні вимогам професії риси характеру, здібності, темперамент, мотивації; необхідні знання, уміння та навички; усталені професійно важливі особливості пізнавальних, емоційних і вольових процесів”². Такий підхід щодо розуміння психологічної готовності полягає в тлумаченні її як цілісної системи розвитку особистості. Його прихильниками також є В.М. Володько³, П.Я. Гальперін⁴, О.В. Глузман⁵, О.І. Гура⁶, Є.О. Клімов⁷ та ін.

К.М. Дурай-Новакова розглядає професійну готовність учителя як передумову ефективності його діяльності. Чинниками, що впливають на виявлення і розвиток готовності, є мотивація педагогічної діяльності, підготовка до неї, потреби, властивості особистості, задоволення у праці вчителя⁸.

Мета статті. Проаналізувати готовність викладачів до проектування навчальних технологій, розглянути відповідні науково-теоретичні концепції до професійної педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У розумінні готовності педагога до професійної діяльності нам

близька позиція В.В. Серікова, який у світлі своєї концепції особистісно зорієнтованої педагогічної діяльності подає такі інваріантні характеристики готовності вчителя до професійної діяльності: самообґрунтування своїх дій, самореалізація на основі внутрішньої професійної мотивації; постійний пошук альтернатив чинній практиці освіти і виховання; визначення цілей та їх реалізація на підставі авторської моделі освіти і виховання; спільне з учнями осмислення (наділення змістом) елементів змісту освіти; внесення авторських елементів у зміст освіти і виховання; рефлексія власної особистісної та професійної поведінки; відповідальність за прийняті рішення; приймання або неприймання форм діяльності чи спілкування з позицій свого педагогічного ідеалу; орієнтація на діалог та самозмінювання в процесі педагогічного спілкування⁹. Особливо нам імponує те, що дослідник акцентує увагу на важливості становлення суб’єктної позиції педагога, що виявляється у авторських моделях навчально-виховного процесу.

У контексті формування суб’єктної позиції педагога також привертає увагу дисертаційне дослідження Л.І. Назарової, яке присвячено підготовці майбутніх інженерів-педагогів до інноваційної педагогічної діяльності. Особистісно-професійна готовність майбутніх інженерів-педагогів до інноваційної педагогічної діяльності розглядається автором як активна професійна та особистісна позиція інженера-педагога, яка є наслідком його професійного саморозвитку і передумовою продуктивної інноваційної діяльності¹⁰. Зважаючи на вищезазначене, на

² Дьяченко М.И. Психология высшей школы: [учеб. пособ. для вузов] / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандибович. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск: БГУ, 1981. – 383 с. – С. 18 – 19.

³ Володько В.М. Інваріантна дидактична система активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів / В.М. Володько, Т.В. Іванова, М.М. Солдатенко // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – К., 1993. – Вип. 9. – С. 83 – 89.

⁴ Гальперин П.Я. Введение в психологию: учеб. пособ. для вузов / П.Я. Гальперин. – М.: Книжный дом “Университет”. – 332 с.

⁵ Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования: [монография] / А.В. Глузман. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1996. – 312 с.

⁶ Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: навч. посіб. / О.І. Гура. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.

⁷ Клімов Е.А. Психология: воспитание, обучение: [учеб. пособие для вузов] / Е.А. Клімов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 367 с.

⁸ Дурай-Новакова К.М. Проблемы и задачи спецкурса “Профессиональная готовность студентов к педагогической деятельности в системе подготовки учителей” / К.М. Дурай-Новакова // Теория и практика высшего педагогического образования: [межвуз. сб. науч. тр. / под ред. В.А. Сластенина]. – М.: МГПИ, 1982. – С. 52 – 59.

⁹ Сериков В.В. Личностный подход в обучении: от концепции к технологии / В.В. Сериков // Проблемы обновления содержания общего образования. – Ростов-на-Дону, 1992. – 153 с.

¹⁰ Назарова Л.И. Проектирование содержания методики обучения студентов инженерно-педагогических специальностей основам педагогической инноватики: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Назарова Людмила Ивановна. – М., 2000. – 198 с. – С. 85.

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

нашу думку, у розробленій дослідницею структурі готовності, яка складається з мотиваційного, когнітивного та процесуального компонентів, бракує особистісного компоненту.

Аналізуючи концепції готовності до професійно-педагогічної діяльності за особистісним підходом, ми дійшли висновку, що їх автори не лише роблять акцент на сформованості відповідних потреб, ставлень, розвитку здібностей у педагогів, а й звертаються до духовних аспектів виявлення особистості у цій діяльності.

Так, А.Ф. Ліненко, розглядаючи готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності як інтегроване особистісне утворення, що характеризується обраною прогнозованою активністю особистості під час підготовки і введення в діяльність, серед виявів готовності поряд з позитивним ставленням до праці вчителя, певним рівнем оволодіння педагогічними знаннями, вміннями і навичками, самостійністю у розв'язанні професійних задач, розвитком педагогічних здібностей, наявністю професійно-педагогічної зорієнтованості особистості визначає моральні якості особистості. Автор виокремлює такі критерії оцінювання професійної готовності: характер і стабільність емоційного ставлення до педагогічної діяльності, швидкість і точність адаптації поведінки в змінних умовах діяльності, доцільність педагогічних дій, сформованість педагогічних здібностей, комунікативні вміння, професійно значущі властивості та якості особистості¹¹.

Важливим, на нашу думку, у контексті готовності до професійно-педагогічної діяльності, є аспект самореалізації особистості педагога. Зокрема, О.Г. Карпенко, досліджуючи підготовку майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти, розглядає два взаємопов'язаних та взаємообумовлених компоненти професійної готовності: готовність до діяльності і готовність особистості до розвитку та саморозвитку (самовдосконалення, самокорекції, самоуправління). Дослідниця зазначає, що зміст терміна "психологічна готовність" розкривається в різних тлумаченнях (від готовності до застосування професійного

досвіду до поєднання необхідних знань, умінь і навичок з потребою у праці та з виявленням її видів та рівнів) та трактує готовність до професійної діяльності як систему компонентів, якостей особистості майбутнього спеціаліста-професіонала, які забезпечують виконання ним функцій, адекватних потребам певної виробничої діяльності, а також доводить, що домінантою готовності є професійна компетентність фахівця. У цьому дослідженні представлені три блоки компонентів готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності: мотиваційно-ціннісний, особистісно-професійний, соціально-професійний¹².

О.М. Пехота, досліджуючи готовність майбутнього вчителя до професійного саморозвитку, визначає її як утворення, що забезпечує необхідні внутрішні умови для успішного професійного зростання. За цією концепцією готовність до професійного саморозвитку розглядається як єдність чотирьох компонентів: ціле-мотиваційного, змістового, операційного та інтеграційного¹³. Ціле-мотиваційний компонент включає стійку професійну спрямованість; інтерес до професії педагога; орієнтацію на досягнення високих результатів; цінність самоактуалізації, самореалізації в професійно-педагогічній діяльності. Сюди ж входять система змістів, рівень прагнень і рівень цілей, що виступають як усвідомлена суперечність між сьогоденним та майбутнім "я-образом" (у професійному розумінні), який визначає спрямованість професійного саморозвитку. Змістовий компонент являє собою систему особистісно привласнених студентом ВНЗ знань щодо самоорганізації і самовдосконалення в професійній діяльності, а також включає знання з психолого-педагогічних, фундаментальних і предметно-педагогічних дисциплін, які розкривають майбутню професійну діяльність із змістового боку. Операційний компонент містить систему вмінь і навичок саморозвиваючої та саморегуляційної діяльності майбутнього вчителя, систему психологічних прийомів, що забезпечують вироблення нових форм поведінки і саморозвитку, необхідних особистісно-професійних якостей, а також практичні навички та уміння самопроекткування

¹¹ Ліненко А.Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности: дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Линенко Алла Францевна. – К., 1996. – 403 с.

¹² Карпенко О.Г. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Карпенко Олена Георгіївна. – К., 2008. – 546 с. – С. 274.

¹³ Пехота О.М. Індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / О.М. Пехота – К., 1997. – 52 с.

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

в конкретній предметно-педагогічній діяльності. Інтеграційний компонент припускає формування в студента вміння створити картину своєї професійної індивідуальності, де описується певний етап саморозвитку, і на її основі визначити шляхи подальшого професійного саморозвитку для даного етапу і конкретної ситуації розвитку.

Загальною тенденцією у визначенні готовності до професійно-педагогічної діяльності та її складових за особистісним підходом є визнання її особистісним утворенням. При цьому у структурі готовності найчастіше визначаються такі компоненти, як мотиваційний, змістовий (когнітивний), процесуальний (операційний, діяльнісний), особистісний. Деякі дослідники виокремлюють й інші компоненти готовності до професійно-педагогічної діяльності, зокрема рефлексивний. Спостерігається також поєднання в одному компоненті декількох складових (наприклад, ціле-мотиваційний).

Так, Л.О. Савенкова у своєму дослідженні готовності до педагогічного спілкування розглядає її як складне особистісне утворення, структура якого включає такі функціонально пов'язані між собою компоненти: мотиваційний, когнітивний, особистісний, операційно-діяльнісний¹⁴.

Інтерес у контексті нашого дослідження становить розроблення колективом авторів під керівництвом О.М. Пехоти структури готовності майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій у майбутній професійній діяльності. Така готовність визначається як складно-структуроване утворення, що забезпечує необхідні внутрішні умови для успішного формування технологічної грамотності студента педагогічного університету, його сталого професійного зростання. Її компонентами є:

- ціле-мотиваційний (забезпечує спрямованість майбутніх учителів на особистісно-технологічні професійні зміни);
- змістовий (визначає систему особистісно привласнених знань про механізми моделювання та проектування педагогічної діяльності);
- операційний (задає систему шляхів, способів і прийомів здійснення технологізації навчального процесу);
- інтеграційний (формує вміння майбутнього

вчителя будувати індивідуально-прийнятну дидактичну систему).

Назагал, дослідники цієї проблеми переконані, що готовність майбутнього вчителя до професійної діяльності – це таке особистісне утворення, що забезпечує внутрішні умови для успішного виконання цієї діяльності. Компонентами готовності особистості до діяльності прийнято вважати ставлення до діяльності чи установку (для ситуаційної готовності), мотиви, знання про предмет і способи діяльності, навички та вміння їх практичного застосування. Автори передусім виокремлюють такі компоненти готовності, як мотиваційний, змістовий і операційний.

Аналізуючи розвиток поняття готовності, можна спостерігати його розширення й ускладнення структури від компонентів, зумовлених досвідом навчання й діяльності (знання, уміння, навички), до якостей особистості, особливостей мотиваційної сфери, світогляду. Сьогодні дослідники, як правило, розглядають психологічну готовність спеціалістів до професійної діяльності.

У розробленні структури готовності викладачів до проектування навчальних технологій вихідними для нас є такі положення:

1. Дослідження психологічної готовності доцільно здійснювати в межах особистісного підходу до розуміння сутності досліджуваного феномену.

2. Психологічна готовність має розглядатися як тривала, яка може виступати необхідною базою до виникнення ситуативної готовності.

Характеризуючи чинники готовності педагогів до створення власних дидактичних проектів, Д.Г. Левітес зазначає, що провідними серед них є професійна спрямованість, методологічна компетентність та рефлексивні здібності. Саме їх цілеспрямований розвиток автор вважає важливою метою системи підвищення кваліфікації викладачів¹⁵. Професійну спрямованість викладача ВЕНЗ ми розглядаємо як складову мотиваційного компоненту, методологічну компетентність – у контексті змістового компоненту, рефлексивні здібності – у складі особистісного компоненту готовності до ПНТ.

При визначенні структури готовності

¹⁴ Савенкова Л.О. Тренінг як засіб формування психолого-педагогічної компетентності викладачів / Л.О. Савенкова, Г.М. Романова // Тренінгові технології як засіб формування знань та практичних компетенцій: досвід факультетів і кафедр: зб. матеріалів наук.-метод. конф. 3 – 4 лютого 2009 р., у 2 т. – Т. 1. – К.: КНЕУ, 2009. – С. 19 – 21.

¹⁵ Левітес Д.Г. Автодидактика. Теория и практика конструирования собственных технологий обучения / Д.Г. Левітес. – М.: Издательство московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЕК», 2003. – 320 с. – С. 165.

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

викладачів до ІСПНТ нами враховано результати дослідження О.О. Абдуліної, яка зазначає, що рівень підготовки студентів педагогічних ВНЗ можна проаналізувати як у сукупності складових його якісних показників, так і поелементно, тобто за окремими, найсуттєвішими з цих показників, оскільки сама проблема якісної підготовки учителів є багатоаспектною й охоплює широке коло питань. Дослідницею проводився аналіз рівня теоретичних знань, рівня сформованості педагогічних умінь та навичок, характеру ускладнень в проведенні навчально-виховної роботи. З'ясовано, що при вивченні діяльності вчителів звертали увагу насамперед на рівень володіння педагогічними знаннями та вміннями, набутими в педагогічному ВНЗ, на їхнє ставлення до роботи, до дітей; лише опосередковано враховувалися інші показники, що впливають на якість педагогічної діяльності (індивідуально-психологічні особливості учителів; умови, в яких вони працюють)¹⁶.

Отже, наведена думка підтверджує, що поширеним є вирізнення у структурі готовності до педагогічної діяльності трьох компонентів: змістового (когнітивного, пізнавального), процесуального (діяльницького), мотиваційного, водночас менш поширеним є визначення особистісного компоненту.

Ми вважаємо, у контексті нашого дослідження розглядаємо готовність викладачів до проектування навчальних технологій як показник якості відповідної підготовки, її системний результат. Під готовністю викладача до проектування навчальних технологій ми розуміємо цілісне внутрішнє особистісне утворення, що ґрунтується на мотивах, особистісних якостях, засвоєних професійно значущих знаннях, вміннях, навичках, способах діяльності, набутому досвіді, які забезпечують створення та реалізацію ним ефективних навчальних технологій. Ми визначаємо такі компоненти готовності викладача до проектування навчальних технологій: мотиваційний (мотиви, адекватні цілям та завданням дидактичного проектування), особистісний (значущі для проектування навчальних технологій здібності та якості особистості), змістовий (сукупність знань,

необхідних для дидактичного проектування), процесуальний (сукупність умінь, що дають змогу проектувати навчальні технології). Звернімося до обґрунтування змісту вказаних компонентів.

1. Мотиваційний компонент.

Для розглянутих вище досліджень характерним є не тільки виокремлення мотиваційного компоненту готовності до діяльності, а й визнання його пріоритетного значення, оскільки цей компонент, як правило, є першим у різних структурах.

К.К. Платонов визначає мотив як суб'єктне явище, що спонукає до діяльності і є відображенням потреби в чомусь¹⁷.

О.М. Леонтьєв розглядає мотиви як об'єкти (які сприймаються, уявляються осмислюються), що конкретизують потреби і виконують дві функції: по-перше, вони збуджують і спрямовують діяльність; по-друге, надають діяльності суб'єктивної особистісної сутності¹⁸. Під мотивами ми розуміємо усвідомлені прагнення, що визначають вибірковість ставлень до діяльності. Можна сказати, що мотиви проектування навчальних технологій – це прагнення викладачів задовольнити потребу і бажання опанувати цю діяльність як якість виявлення творчої самореалізації особистості.

Існують різні класифікації мотивів, зумовлені змістом та специфікою діяльності. Зокрема, В.А. Семиченко, узагальнюючи досвід досліджень у цьому напрямі, розглядає такі групи мотивів: професійні (пов'язані з певною професійною діяльністю); пізнавальні (пов'язані з отриманням нових знань); широкосоціальні (бажання зайняти певну позицію, роль у суспільстві, підвищити соціальний статус, престижність); вузькосоціальні (бажання спілкуватися, прагнення мати статус у конкретній соціальній групі); процесуально-змістові (процес і зміст діяльності); матеріальні (можливість забезпечити себе високою заробітною платнею); досягнення (прагнення досягти певних результатів у діяльності); утилітарні (прагнення отримати безпосередні переваги чи уникнути небезпеки)¹⁹.

С.С. Занюк, залежно від характеру активності людини в системі соціальних відносин, виокремлює такі мотиви: мотив самоствердження; мотив ідентифікації з іншою людиною; мотив влади; процесуально-змістові мотиви (збудження

¹⁶ Абдуліна О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед. спец. высш. учеб. заведений.* – 2-е изд., перераб. и доп. / О.А. Абдуліна. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с. – С. 58.

¹⁷ Платонов К.К. *Проблемы способностей* / К.К. Платонов. – М.: Наука, 1972. – 310 с. – С. 76.

¹⁸ Леонтьев А.Н. *Деятельность. Сознание. Личность* / А.Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1975. – 304 с. – С. 39.

¹⁹ Семиченко В.А. *Психология деятельности* / В.А. Семиченко. – К.: Эшке А.Н., 2002. – 248 с. – С. 38 – 39.

СТРУКТУРА ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

до активності самим процесом і змістом діяльності); мотив саморозвитку, самовдосконалення; просоціальні (суспільно значущі) мотиви; мотив афіліації (від англ. affiliation – приєднання); негативна мотивація²⁰.

Мотиви викладачів щодо проектування навчальних технологій ми розглядаємо у контексті зовнішньої та внутрішньої мотивації. Зовнішня, або інструментальна мотивація походить з очікування зовнішніх заохочень, винагород, тоді як для внутрішньої, або процесуальної мотивації джерелом є сам процес, коли суб'єкт діяльності дістає задоволення від того, що він робить. Викладач може проектувати навчальну технологію, тому що від нього цього вимагають, або тому, що очікує винагороду. Якщо викладач отримує задоволення від процесу проектування, він насолоджується цією діяльністю, йому цікаво.

Мотиваційний компонент готовності щодо проектування навчальних технологій передбачає формування внутрішньої потреби до цієї діяльності й установки на її ефективність. На думку Д.Г. Левітеса, рівень мотивації педагогічної творчості слід поставити на перше місце серед чинників готовності педагога до створення власної системи навчання. Автор зазначає, що всі респонденти намагалися перелічити всі мотиви, і лише уточнення щодо вибору провідного мотиву дозволило отримати вказані результати²¹.

Отже, мотиви професійної діяльності педагогів є різними, рухливими й мінливими, що вимагає гнучких підходів до їх підготовки, що гарантуватиме поступовий перехід від зовнішніх мотивів до внутрішніх, а від останніх – до формування цілей діяльності.

Ставлення викладачів до проектування навчальних технологій виявляється у їхній професійній спрямованості. В.О. Якунін зазначає, що професійна спрямованість як узагальнена форма ставлення до професії складається з часткових, локальних оцінок суб'єктом рівня особистісної значущості (привабливості – непривабливості) різних аспектів професійної діяльності, її змісту й умов здійснення²².

Ми поділяємо точку зору Д.Г. Левітеса, який розглядає професійну спрямованість педагога як його установку на цінності культури й освіти, домінуюче уявлення про призначення професії,

що визначає характер професійної діяльності і ставлення до тих, хто навчається. За результатами її дослідження визначено “педагогічну” (орієнтації на особистість учнів) та “викладацьку” (орієнтації на викладання як передачу знань) спрямованості. Відповідно “педагогічну” професійну спрямованість характеризують: високий рівень відповідальності за долі учнів і суспільства; орієнтація на професійну активність в умовах навчального закладу, виявом якої є, зокрема, прагнення створювати власні, іноді альтернативні програми і моделі навчання; осмислення цілей навчання, зокрема перенесення центру ваги ціле покладання на розвиток особистісного потенціалу учня.

Висновок. Таким чином в контексті нашого дослідження ми розглядаємо професійну спрямованість викладача як аспект мотиваційного компоненту готовності до проектування навчальних технологій, що в кількісному плані має певні рівні прояву, а в плані якісному, змістовому відображає переважну орієнтацію чи то на засвоєння навчального предмета (предметно-зорієнтована спрямованість) чи то на розвиток особистості (особистісно зорієнтована спрямованість). Проте враховується, що означені орієнтації не завжди сформовані.

Отже, ми вважаємо, що мотиваційний компонент готовності до проектування навчальних технологій включає:

- бажання проектувати власні навчальні технології;
- прагнення вдосконалюватися в напрямі педагогічного проектування;
- готовність до взаємодії зі студентами, колегами в процесі педагогічного проектування;
- задоволеність різними аспектами проектування навчальних технологій, до яких належать розроблення алгоритмів діяльності суб'єктів навчального процесу, постановка навчальних цілей, проектування змісту відповідно до різних рівнів засвоєння, вибір методів і форм навчання, підготовка засобів мотивування студентів, розроблення системи контролю, оформлення технологічної карти;
- сформованість внутрішньої мотивації, коли внутрішні мотиви (задоволення від самого процесу діяльності та прагнення отримання результату діяльності) переважають над зовнішніми (прагнення винагороди діяльності та прагнення до уникнення санкцій, покарання, які

²⁰ Занюк С. Психология мотивации / С. Занюк. – К.: Эльга-Н; Ника-Центр, 2001. – 352 с. – С. 7 – 10.

²¹ Левитов Н.Д. Детская и педагогическая психология / Н.Д. Левитов. – М.: Уч.-пед. изд-во, 1960. – 427 с.

²² Якунин В.А. Педагогическая психология: учеб. пособ. / В.А. Якунин – 2-е изд. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 349 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

б загрожували у разі ухилення від діяльності чи її неякісного виконання);

- сформованість педагогічної спрямованості;
- виразність виду педагогічної спрямованості.

Таким чином, підготовка викладачів економічних ВНЗ до проектування навчальних технологій зумовлює постановку проблеми формування у них готовності до цієї діяльності. Цей вид готовності є показником якості відповідної підготовки, її системним результатом. Готовність викладача до проектування навчальних технологій ми розглядаємо як цілісне внутрішнє особистісне утворення того, хто викладає, що ґрунтується на мотивах, особистісних якостях, засвоєних професійно значущих знаннях, уміннях, навичках, способах діяльності, набутому досвіді, які забезпечують створення та реалізацію ним ефективних навчальних технологій. Ми визначаємо такі компоненти готовності викладача до проектування навчальних технологій: мотиваційний (мотиви, адекватні цілям та завданням дидактичного

проектування), особистісний (значущі для проектування навчальних технологій здібності та якості особистості), змістовий (сукупність знань, необхідних для дидактичного проектування), процесуальний (сукупність вмінь, які вможливають проектування навчальних технологій).

Отже, проведений аналіз наукових праць дозволив виразити чотири рівні готовності викладачів до проектування навчальних технологій. Творчий рівень (високий) характеризується майстерністю щодо вільного створення ефективних навчальних технологій, варіативний рівень (достатній) дає викладачам змогу самостійно проектувати власні навчальні технології, реконструктивний (середній) рівень пов'язаний із перенесенням засвоєних алгоритмів проектування навчальних технологій в умови реального навчального процесу, репродуктивний (низький) рівень притаманний викладачам, які запозичують із досвіду колег готові зразки навчальних технологій.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2015

УДК 378.477

Наталья Сорока, кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2

Тетяна Щокіна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

У статті розглянуто певні шляхи використання Інтернет-ресурсів у процесі викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах з метою підвищення та мотивації студентів.

Ключові слова: Інтернет-ресурси, пізнавальна діяльність, комунікативна компетенція.

Літ. 8.

Наталья Сорока, кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков №2

Татьяна Щёкина, кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков №2

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗЕ

В статье рассматриваются некоторые подходы использования Интернет-ресурсов в процессе преподавания иностранного языка в высших учебных заведениях с целью повышения мотивации студентов.

Ключевые слова: Интернет-ресурсы, познавательная деятельность, коммуникативная компетенция.

Natalya Soroka, Ph. D. (Psychology), Associate Professor, Department of Foreign Languages №2

Tetiana Shchokina, Ph. D. (Philology), Associate Professor, Department of Foreign Languages №2

National Law University by Yaroslav Mudry, Kharkiv

INTERNET RESOURCES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES AT HIGH SCHOOL

This article deals with certain aspects of Internet resources use in teaching foreign languages, particularly to motivate students to achieve success in communicative approach.

Keywords: Internet resources, cognitive activity, communicative competence.

Актуальність теми та постановка проблеми. На сучасному етапі навчання іноземної мови все більш

часто виникає питання необхідності застосування у вищезазначеному процесі нових інформаційних технологій. Переваги використання інтернет-